

Postánkból

Prof. Dr. Ludovicus Csémy VDM., cuius symbolum:
Salutare tuum expectabo, Domine! (Gen 49,18)

Pragae, die 14. VIII. 2007.

Tisztelt Szerkesztőség!

A 65. érettségi találkozón nem vehettem részt, ezért annál hálásabban vettem a Komáromi Öregdiák 1. és 2. számát, amelyet egykori osztálytársam és barátom, Horváth J. és kedves felesége közvetített számomra, a találkozóról szóló beszámolókkal együtt. A Hírlevelet nem is ismertem – 1964 óta Prágában élek, az utóbbi években már nem is jutottam haza régi pátriámba (ti. gelléri vagyok). Köszönetemet és az összetartozás érzését azzal is szeretném kifejezni, hogy a záradékban közölt Felhívás értelmében odakölcsonzöm Önöknek azt a két fényképet, amely gimnáziumi éveimből megmaradt. Az egyik osztálykép, az első év végén készült, dr. Hajdú Lukács osztályfőnök úrral, a másik az 1942-i ballagásunk képe (én a második sor jobb szélén vagyok, magyar nyakkendőben, balomon Haár László).

Dr. Somogyi Szilveszterre emlékszem. (Dr. Somogyi Szilveszter visszaemlékezéseit Hírlevelünk 11. számában közöltük *Hogyan lehetett valaki bencés diák Komáromban?* címmel – a szerk.) A 12–13. oldalon közölt írásához szeretnék némi kiegészítést fűzni. A családközi vonaton közlekedett bejáró diákok távolsági rádiusza egészen Dunaszerdahelyig ért el: onnét az én időmben hárman jártak: M. (?) János, Ūrge Lajos (később kispap), és Rappaport N. (?), majd a következő állomásokról többen-kevesebben. Lányok a bejárók közt (külön kocsiban) kevesen voltak, nagyobb részük a lánypolgáriba járt.

Hálásan emlékezem egykori tanárimra. A klasszikus nyelvek területén a két legkiválóbb görög tanárom Kocsis Károly és Frey Kasszián voltak, sajnos, az első csak egy, s a második is csak egy évig (az első és utolsó év; mi voltunk az utolsó „görög” évfolyam). Latinból dr. Hajdú Lukács, kiváló – a jezsuita nyelvtanítási hagyományokból megtartott – módszerekkel; pl. a verses nemi szabályokat; a grammatikai versenyeket; vagy a minden órára két latin klasszikus mondást vagy bibliai idézetet kellett megtanulni. Borka Géza a magyart (a verstanál együtt!) dramatizálva tanította, pl. a Toldit: megjátszatta a „szilaj bika” elfogását (a nádpálca volt a bika szarva!); dallamra szerelte a verseket (A walesi bárdok; Szondi két apródja); visszamenőleg ismételtett korábbi anyagokat „Régi káposztát melegítünk” nevezet alatt.

Részletesen kellene szólni (egy remélt iskolatörténeti munkában fontos fejezet lesz!) a kiváló tankönyvekről, amiket a Szent István Társulat adott ki: klasszikus nyelveknél pl. olyan nemzetközi hírnévű tudósok művei voltak (kimerítő filológiai szövegmagyarázatokkal!) mint Kerényi Károly, Marót Károly, Wagner József. Az 1950-es évek elején szomorú élményem volt, amikor

egy nyitrai antikváriumban megtaláltam a gimnázium tanári könyvtárának több polcot kitevő anyagát, köztük régi kiadványokat is.

A gimnázium történetét és szellemi örökségét nyilván egy monografikus földolgozás mutathatná be. Ilyen, tudomásom szerint mindeddig nem készült el (a két háború közti, „csehszlovákiai”, ill. a „visszacsatoltsági” korszakra gondolok, ez összefüggő és behatárolható folyamat. De nem lenne-e kedves és tanulságos pl. a Szivárványnak ebben az időben megjelent évfolyamaiból is egy kötetnyit kiválogatva kiadni?

Mindez, amit leírtam, nem kíván más lenni, mint a hála és szeretet megilletődött, nosztalgikus visszhangja. Nem lép föl a megjelentetés igényével, de nincs kifogásom az esetleges fölhasználása ellen sem. /.../

Szívből jövő jókívánságokkal és baráti üdvözzellet:

Csémy Lajos

Dr. Csémy Lajos Prágában élő teológia professzor bemutatott egy tulajdonában lévő dokumentumot, amely a kor szokásait is tükrözi. Régebben – írja – több iskolában és kollégiumban megvolt az a gyakorlat, hogy az illető intézmény a saját tulajdonát képező tankönyveket kölcsönözte egyes, főként szegényebb tanulóknak, akik azt a tantárgy évének befejezése után használható állapotban visszaadták, és így a tankönyv egy másik tanuló használatába került. Magánszemélyek is tettek ilyen tankönyvalapítványt, ennek a rendeltetése és sorsa hasonló volt az előbbiéhez. A könyvben lévő bejegyzések tanúskodnak használóikról.

„Nyughelyéül kijelöltem Csémi Lajos könyvtárát”

A Csémi Lajos professzor tulajdonában lévő *Lévay I.–Vida A.: Görög–magyar Szótára* (III. kiadás, 1901) ma is használható állapotban van, csupán a címlapja hiányzik. A könyvet használó tanulók bejegyezték nevüket, a használatbavétel idejét, és időnként a saját megjegyzéseiket is. Sajnos, a professzor úr által küldött másolat nem alkalmas a nyomdai közlésre, de az alább közölt idézetek az eredeti szöveg betű szerinti másolatai. Az első lapon a következő bejegyzések olvashatók:

„Jancsó János 1939. X. 23-án vette át Jancsó Erzsébettől.”

„1924–1926. Leidenfrost Gyula fg. VI. o. t.
Ezt a szótárt a tulajdonosa pénzért nem adhatja el.
Ha már nincsen rá szüksége, köteles, mint ő maga is
ingyen kapta, egy fiatalabb kollégájának, akinek
szüksége van még rá, ingyen odaadni.
Ezt a szótáralapítványt Leidenfrost Gyula tette
1927-ben.”

„1927–1931-ig a szótárt használta és Szabó
Lajosnak átadta 1931. június 20-án Taubinger
István.”

„1931–1933-ig a szótárt használta és Szabó
Bözsinek átadta 1933. jún. 23.-án Szabó Lajos.”

„1936. IV. 23-án a VIII. oban emezzen könyvből
csilabizáltam az acháj szavakat! Ha!ha!ha! Reslicky
Gyula az egy Lucsi.”

„1937. X. -ban ebből tanult Jancsó Erzsébet. Csonka
Feriike jaj.”

Az Előszó lapján további bejegyzés:

„Jancsó János 1939. X. 23-án vette át, Erzsébettől.
Sajna !!!”

A könyv hátlapjának belső oldalán:

„Ez a szótár hivatását befejezte. Nyughelyéül
kijelöltem Csémi Lajos könyvtárát. Utolsó gazdája:
Jancsó János (VIII) 1942. VI. 1. Köszönet érte az
Alapítónak!”

Dokumentumok

Hírlevelünk 10. számában dr. Gaál Tibor, az Állatorvosi Egyetem docense beszámolt családjuk és baráti körük kötődéséről a komáromi gimnáziumhoz. Írását akkor azzal fejezte be, hogy nővérével együtt már készítik a komáromi öregdiákok számára átadható emlékeket, s ezeket a következő nagytalálkozón elhozzák gyűjteményünkbe. A docens úr ígéretéhez híven ezt meg is tette, s júniusi látogatásakor néhány, családi levéltárunkban található, iskolánk elődje által kiadott dokumentum másolatát hozta el, és bocsátotta iskolatörténeti gyűjteményünk rendelkezésére. Az alábbiak édesanyja, Zombory Klára személyéhez kapcsolódnak:

„Igazolvány

Alulírott dr. Kállay Endre komáromi kir. közjegyző, aki a cseh megszállás alatt az Egyesült Magyar Párt komáromi szervezetének a párt megszűnéséig elnöke voltam, igazolom, hogy Zombory Klára (ma Gaál Tiborné) budapesti lakos a cseh megszállás alatt az 1936-os évig Komáromban lakott édesapjánál, Zombory Géza komáromi gyógyszerésznél, s a komáromi gimnáziumnak volt tanulója. Az érettségi vizsga letétele után Prágában a német egyetemen tanult tovább, s ezalatt az idő alatt tevékeny tagja volt a Csehszlovákiai Magyar Akadémikusok Körének. Oklevelének elnyerése után 1933-ban visszajött Komáromba, s itt folytatott gyógyszerészességi működést.

Közvetlen tapasztalat alapján igazolom, hogy nevezett ittartózkodása alatt igen értékes magyar tevékenységet fejtett ki. Tagja volt a Jókai Közművelődési Egyesületnek, a Komáromi Dal Egyesületnek és még több magyar kulturális

egyesületnek. Kiváló tevékenységet fejtett ki a magyar diákmenzán és más diákjóléti intézmények érdekében, s ő szervezte meg Komáromban a Magyar Leányok Körét, amely hazafias, magyar nemzeti irányú törekvéseivel nagyban hozzájárult a magyar nemzeti öntudat ébrentartásához.

Édesapja, Zombory Géza komáromi gyógyszerész számos tagja volt az Egyesült Magyar Pártnak, fiútestvére, Zombory György pedig elnöke volt a Csehszlovákiai Magyar Akadémikusok Körének, a felszabadulás után pedig a Budapesten megalakult Felvidéki Magyar Akadémikusok Körének volt a vezetője.

Mindezek alapján jólélekkel igazolhatom Gaál Tiborné Zombory Klára úrnő magyar nemzethűségét, s őt a magyar hatóságok támogatására a legmelegebben ajánlom.

Komárom, 1944 évi május 2.

Dr. Kállay Endre s.k.
kir. közjegyző, a felsőház tagja”

Zavatzky Antal (1879–1956)

Nekrológ 50 év múltával

Tisztelt Szerkesztőség!

A Szent Benedek-rendi komáromi Szent Imre gimnázium tanári testületének oszlopos világi tagja, Zavatzky Antal, a mennyiségtan tanára az 1944/45-ös tanítási évben töltötte be 19. szolgálati évét. Kizárólag a fentnevezett patinás gimnáziumunkban oktatott (1926–1944). Agglegényként nemcsak munkájának és szaktárgyának élt, sokat tett a komáromi katolikus énekhar működése érdekében mint annak aktív tagja és ügyvezető elnöke. Hetvenhét éves korában 1956. szeptember 21-én hunyt el Komáromban. A sírjánál elhangzott búcsúbeszéd szövegét az énekhar, valamint diákjai nevében – ötven év múltával – alkalmasnak vélem megjelentetni a „Komáromi Öregdiák” hasábjain, ezzel is tisztelegve szeretett professzorunk emléke előtt.

A két már megsárgult nekrológot, melyeket sikerült megőrizni, egyben felajánlom a Selye János Gimnázium archívuma számára.

Dr. Stollman András

Kedves jó Tóni bátyáink!

Az egyházi énekhar nevében mondom neked utolsó Istenhozzádot. Tudom, úgy illene, hogy felsoroljam összes erényeidet, tetteidet, törekvéseidet, hogy a lantosok virágos szavaival dörömböljek a mennyország kapuján, de hát veled egy darab régi Komárom búcsúzik, és ilyenkor az embernek torkában ver a szíve, nincs diadalmas magasztalás, és a lantos hangja zokogásba fullad.

Én nem lantos, én sirató vagyok, s az én hangjaim veszékelő jajok. Egy volt tanítványodnak, Tónikám, az Úristen egy aranyaszájú katonájának szájából hallottam, hogy a világ legnagyobb életbölcseleje dr. Mors, a Halálprofesszor, akinek tanintézete minden temető, és katedrája minden ravatal. Ez a professzor idézett most ide minket koporsódhoz, és szinte hallom, ahogyan belekezd előadásába a legrégebbi magyar szöveg szavaival: „Látjátok, feleim, mik vagyunk, bizony por és hamu vagyunk.”

Látjátok, feleim?

Elindult egy kisdíák a Szepesség vadvirágos sziklái közül a tudást keresni tele romantikával, akarással, túlfűtve minden szép és nemes iránti ambíciókkal, és gyűjtötte a tudást a premontrei novíciusok fehér reverendájában. És jöttek a világfelfordulások, és idesoródott a kisdíák a császári és királyi tüzértisztek egyenruhájában, hogy megszeresse ezt a szűnyogos, poros, mocsaras vidéket, hogy ez váljék második szülőhazájává, és oltotta a tudást itt kemény akarással diákjaiba nemzedékről nemzedékre. És most itt fekszik mindenéből kiforgatottan a koporsóban. /.../

Komáromi (Komáromi) Sz. Benedek-rendi Kath. Gimnázium.

45. szám.

Érettségi bizonyítvány.

Lombory Klára

született 19 11. évi márc. hó 21. Kis-marton, Magyarországon
 a k. vallású, gimnáziumi tanulmányait: az I. E. o. t. a licéumban
 az I. E. o. t. gimnáziumban majd később mag. alapján a II. E. o. t. a Komáromi
 Szent Benedek-rendi Kath. Gimnáziumban (a II. E. o. t. mint magániskola)
 elvégezte és magát az 1919. évi május 27. kelt és a törv. és rend. gyűjt. 293. sz.
 a. törvény, továbbá az 1908. évi február 29. kelt 10.051. és az 1921. évi december
 6. kelt 36.073. számú miniszteri rendelet értelmében az érettségi vizsgálatnak
 alávetette.

Ezen vizsgálat alapján öt hármegy egyetem látogatására

egyhangúlag érettnak nyilvánítjuk.

Komárom, 19 29. évi június hó 19. a.

Jancsó József
 a vizsgáló bizottság elnöke.

Győrffy János
 gimnáziumi igazgató.

Hódócsapánszky
 igazgató-helyettes.

Látjátok, feleim?

Szétfoszlott minden, mint a pipafüst, amelyik ezer alakban rajzik, s a másik percben már megint nincs sehol. Vagyunk – voltunk. Ennyi az egész. Milyen jó, hogy csak egyszer is lehettünk, hisz az egész dicsőségünk talán csak annyi volt, hogy a falra árnyékot vetettünk. Hát érdemes volt akarni, érdemes volt küszködni?

Látjátok, feleim?

Tónikánk! Úgy vélem, nem volt hiábavaló minden akarás, tudás és küszködés. Lelki szemeiddel Te most már átlátsz rajtunk, és láthatod, hogy valahányan itt állunk, mindannyiunkban csordultig van a tisztelet, a megbecsülés és a szeretet. Úgy mondják, hogy a tisztelet, a megbecsülés és a szeretet a legjobb valuta a mennyországban. Ha ez így van, akkor nem kétséges, hogy az Úristen téged tenyerén fog hordani, hogy magához veszi lelkedet szentjei, angyalai és a boldogok közé, és az Úr trónusának zsámolyánál boldog hittel vallhatod a költő szavait:

Bizton várom síromnak éjjelét,

Mely zordon, ó – de nem, nem lehet az gonosz,

Mert a te munkád az, s ott is elszórt

Csontjaimat kezeid takarják. Ámen.

Szeretett Tóni bácsink!

Bágyadt szeptemberi délután futott szét a hír, hogy itt hagyta minket. Olyan szeptemberi délutánon, amely akaratlanul is emlékezésre készítet. Hány más szeptembered volt, eddig az utolsóig! Mind ilyen bágyadt sugarú, de a circumdederunt fájdalmas zsongása helyett tele, átszőve vidám gyermekzsivajjal. /.../

Mi, diákjaid, most emlékezünk. /.../ Mint rövidpendelyes gyerekek, látunk téged, szemüvegeddel végigrohansz a folyosón, küzdesz velünk a katedránál, hadakozol vásottságunkkal. A világgal elégedetlen egyéniséged mindenütt sleppként viszi magával fizikai szertárad pipás illatát. Hogy is érhetne fel hozzád nebulóid nevetésre ingerelt gyermekértelme... nagyobb rejtély voltál nekünk, mint Pythagoras tétele.

Csak úgy tolnak az emlékek... látunk... halunk... vasárnap az öreg András-templom diákmiséjén, megereszted basszus hangod, vetekedve diákjaiddal. Látunk a fizikai szertárban elmélyülve műszereid, óráid között; ha valaki rád nyitott, szinte ráförmedtél: ne bántások köreimet!

Megint, valahol az ősi macskaköves sikátorok közt bukkansz fel váratlanul, sétabotoddal és szivaroddal ugrasztod szét a tilosban járó nebulókat... de mosoly szalad szét komor orcádon... Te is emlékezel, és hallgatsz!

Talán kezdünk jobban megérteni... Igen. Megtudjuk, hogy kirohanásaid csak lelki utórezgése a véres küzdelemnek, az összeomlásnak.

Ifjonta benned is világmegváltó célok feszültek. A te tanáraid még látták, hallották Petőfiéket a múzeum előtt... Ezt az élményt plántálták beléd, igen... és ilyen lángoló szívvel ért a sok törés, romlás!

Előttünk állsz márciusok idusán feketecsíkos zakódban... Igen... soha nem volt feleltetés... álltál a vártán, a katedrán, mint egy kiáltó mementó...

Az önkényuralom aradi bitóit néma gyásszal vétoztad évente. Csak néztünk... és kezdtünk érteni.

Láttunk vidámbabnak is, nemcsak keserű ital van poharadban, tudsz nevetni, énekelni, kicsurran a keserűség mélyén rejlő derű és humor... halljuk ízes tréfáid, megfigyeléseid, évtizedek zamatos pletykáit...

Látunk, amint kissé megbékülve új remények között nevelsz, dolgozol... mintha kicseréltek volna... igen, kezdünk megérteni.

Majd elborult lélekkel, rojtos nadrágban... lyukas cipőben... másképp kopognak lábad alatt az ősi macskakövek... /.../ Kezdesz tenmagad árnyéka lenni, kihagy a hagyományos stósi szívósságod, nincs egy csepp életigenlésed... végleg keserű lesz minden csepp a szádban. Igen, hallga csak, szól az öreg pedellus, a Ferenc bácsi csengője odaát húzza... a tanári kar nagy része már erre sorakozik sok-sok vén diákkal... az öreg Ferenc, piros képével és nagy bajuszával csak kongatja... Te is átléptél hozzájuk. Vonulsz az elment tanáraink soraiban a sok szeptemberi zsongó-bongó öregdiákkal. Páran még a fesledező zöld diót verdesik, páran még a bőrt rúgják, de Te most már nem harag-

Középen Zavatzky Antal († 1956. IX. 21). A felvétel az iskola bezárása utáni napon készült 1945-ben

szol ezért, arcod nevet... sokkal többet tudsz már az eddigi összes matematikai törvénynél-tételnél... összehúzd fagyos ajkaidat, látom, hogy nagy kérdés tolu ajkadra... fogas kérdés... drukkolunk a szekunda miatt... várjuk, nem jön-e sügás.

De te fagyosan várod a feleletet – ... valahogy ez nem $2 \times 2 = 4$, igen... odaát Ferenc bácsi befejezte a csengetést, Te feladtad a kérdést Tenmagaddal... itt fekszel mozdulatlanul... Zavatzky Antal, a matematika tanára... a fizikai szertár őre... vagy dehogyis... egy bomló, lassan széthulló... rothadó tömeg. Hát ez voltál tegnap is, húsz éve is? No, ki tudja, fiúk? Vagy akkor több voltál... most kevesebb? Ki tudja megfogni azt, aminek most hójával vagy? Hová lett az ajkadról a pír, a mosoly, a bú, hová lett simogatásra, feddésre emelt karod lendülete? Hová szivarod bodorogva gyülekező füstje... hová itt vibráló sztentori hangod?

Hová lett szíved rejtett melege... földünk lángoló szeretete? Itt fekszel vértelen fagyott ajkakkal... ereidben megállt az élet, sejtjeid utolsó rezdülnek...

Szészórtad magadat, lelkedet, mindenedet, ami megfoghatatlan... ezeket mi kapkodtuk fel, babusgatjuk, rejtegetjük...

De az itt meredező kérdésekre nem tudunk megfelelni. Túl nagy a fogas kérdés. Biztos, hogy ez itt nem Te vagy egészen... nem tudunk felelni, csak szomorúak vagyunk... önzőek vagyunk... már nem kaphatunk többet Tőled... hiányzik ez a nagy egyéni folt a mi elkopó macskaköveinkről.

Kérünk, engesztelünk, ne adj szekundát... különbözőek a feleletek. Egyik: csak az vagy, ami itt vagy..., másik: ... több vagy, emlékeinkben is ott vagy... Várj még a válasszal, hagyd a sereget még gondolkodni... Talán a hátralevő percekben, csengetésig még valami okosat kieszel... s ha csenget a Ferenc bácsi... s ti... a tanári kar... összeültök a nagy konferenciára, mi majd akkor magabiztosan... nyugodtan, lámpaláz nélkül adjuk meg a feleletet... s Te bólogatsz, mosolyogsz, hogy megdöntöttük a matézis tételeit...

Tóni bácsi, Isten Veled... a viszontlátásra!

A komáromi magyar középiskolától a Duna Televízióig

Asbóth József tette meg ezt az utat. Ki az a szlovákiai magyar, aki őt nem ismeri? Talán csak az, akinek nincs a Duna tévéadóhoz antennája. Aki fogja tudni az adást, az örül, ha lát vagy hall valamit a más országokban élő magyarok életéről. Mert a magyar adók közül a Duna foglalkozik ezzel a témakörrel a leglelkismeretesebben. S mi, felvidéki magyarok külön is örülünk annak, ha ezen az adón a dunamocsi származású, volt révkomáromi diák, Asbóth József és a somorjai Ciprusz Éva alakja tűnik fel. Évekig a Csehszlovák Rádió magyar adása, majd a Duna Televízió munkatársaiként találkozhattunk velük, mostanában már riporterként is láthatjuk őket. Magunkénak érezzük mindkettőt, s külön örömről szól, hogy a magyarországi adók legjobb munkatársai közé tartoznak.

Asbóth József iskolánkból indult el. A komáromi általános középiskolának, a jelenlegi Selye János Gimnázium elődintézményének volt a tanulója, később a gimnázium tanára is. Az érettségi után ugyanis magyar–angol tanári oklevelet szerzett a budapesti ELTE Bölcsészettudományi Karán. Tanári pályájának megkezdése előtt többek között a Csehszlovák Rádió magyar adásának szerkesztője, adásvezető és hírolvasó bemondója, majd a Csehszlovák Televízió magyar adásának első műsorvezetője és bemondója volt. Számos jelentős kulturális rendezvény konferanszaként is találkozhattunk vele. Rövid pedagógiai pálya után a budapesti Duna Televízióban láhattuk és látniuk viszont, s hallhatjuk kellemes, bariton hangját.

Hogyan került a Duna Televízióhoz? Miként indult ottani pályája?

Ha egy szóval kellene válaszolni, akkor azt mondom: váratlanul; ha bővebben, akkor egy kicsit hosszabb a mese, mert talán mesébe illő ez a történet. Ötödéves bölcsészhallgatóként az egyetemen Polónyi Szűcs Szilárd tanár úr az első beszédtechnika-órát követően, miután készített velünk egy magnófelvételt, hogy elemezzük a csoport tagjainak beszédét, azt javasolta, hogy menjek el a Színművészeti Főiskolára Montágh Imre tanár úrhoz vagy a Magyar Rádióba a bemondók beszédtanárához, Wacha Imréhez, mert szerinte érdemes lenne ezzel komolyabban is foglalkoznom. A rádió mellett döntöttem, és két nap múlva már belépővel a zsebemben elkezdtem a „kiképzést” – bemondógyakornok lettem. Nagyon nagy dolog volt ez akkor, hisz a szakma legkiválóbbjaival ismerkedhettem meg napokon belül, akiknek hangját mindenki ismerte és csodálattal hallgatta. Körmendy Laci bácsi, dr. Bózsöny Ferenc, Erős Anna, Debrenti Piroska, Erdei Klári, Dömök Gábor, Egressy István, Földi Ottó és még sorolhatnám tovább is, példaképeim lettek és maradtak a mai napig. Nagy szeretettel gondolok vissza erre az időre, sokat tanultam tőlük szakmai téren és emberileg is.

Fél év elteltével beszédtanárom, Wacha Imre javaslatára elmentem egy meghallgatásra a Magyar Televízióba, ahol még aznap a jelentkezők közül nekem ajánlották fel Fischer Sándor tanár úrét, hogy felvesznek bemondónak; akkor talán én voltam az egyik legboldogabb ember Budapesten. A kecsesítő ajánlattal viszont nem éltem, mert egy sor érv mellett szól, hogy visszamenjek a Felvidékre, ahol aztán szép tizenöt évet töltöttem el, élvezve a nagy családom közelségének minden előnyét és azt, hogy a sors remek

munkahelyeket, sok kitűnő kollégát, nagyszerű tanítványokat rendelt nekem. Aztán elérkezett 1992 októbere. Ekkor kérdezte meg tőlem Sidó Zoltán, a Csemadok akkori elnöke, hogy vállalnék-e próbafelvételt egy induló magyar műholdas televízióban. Műsorvezetőket kerestek Magyarországon és az utódállamokban egyaránt, így a Felvidéken is sokunkkal elkészítették a már említett felvételt, majd egy többfordulós válogatássorozat eredményeként kerültünk be Ciprusz Évával az induló tizenegy fős alapcsapatba, mely mára igencsak megváltozott. Az elmúlt tizenöt év alatt sokan jöttek a Duna Televízióba, és sokan elkerültek már innen, mindkettőnknek megadatott az a szerencse, hogy még most is naponta beköszönhetünk a magyar és sokszor nem magyar otthonokba mind az öt kontinensen.

Milyen adottságokra van szükség ahhoz, hogy valaki a televízióban sikeres pályát fusson be?

Hogy milyen adottságokra van szükség, azt igazából nem is tudom, talán ezen a pályán is az kell, ami mindenütt, hogy az ember szeresse azt a munkát, amelyet naponta végez, és ha lehet, sok derűvel, ne görcsösen, hanem élvezettel végezze, és legyen nyitott az újra, a világra, közben legyen benne kellő tisztelet munkatársai, környezete iránt.

Milyen emlékei vannak a komáromi diákéveiről?

Ha az egykori iskolámra gondolok, mindenekelőtt Oláh Ica néni jut eszembe, aki osztályfőnököm és fizikatanárom, és ahogy ő szokta mondani: „pótanyám” volt. A gimnáziumban csupa jó tanár tanított bennünket, és ezt nemcsak a megszépítő messzeség mondatja velem! Jó hangulat és igazi versenyszellem volt

▶▶▶ A komáromi magyar középiskolától a Duna Televízióig

a diákokban, mindehhez kellő segítséget kaptunk a tanároktól. Amit utólag is csodállok, hogy az angol nyelvet a gimnáziumban akkor heti két órában tanították (és a mi osztályunkban csak két évig), de olyan ösztönzést és olyan jó alapokat kaptam angoltanáromtól, Ressler Mihailovics Dórától, hogy ha rengeteg munkával is, de fel tudtam venni a versenyt az egyetemen olyan diáktársakkal, akik Londonban, New Yorkban vagy a legjobb magyarországi angol tagozatos gimnáziumokban érettségiztek. Dóra néni kitűnő angoltanár, ezt immár szakosként is állíthatom.

Hogyan emlékszik vissza komáromi tanári munkájára?

A tizenkét évből az egy év katonaságot és az egy éves amerikai utamat leszámítva, kerek tíz esztendőt tanítottam a gimnáziumban, és csak szeretettel tudok visszagondolni a tanításra, egykori diákjaimra és persze kollégáimra, akik korábban tanáraim voltak, de a fiatalabbak közül is a legtöbbel nagyon jól megértettük egymást.

A tanári évek alatt főleg angol nyelvet oktattam, és abban az időben, 1980-ban, illetve az azt követő években egy kicsit mostohán kezelték sokan a modern nyugati nyelveket, osztályfőnök kollégáim közül páran többször figyelmeztettek, mondván, hogy egy kicsit magas a mérce, hisz az angol nem „főtárgy”, és sok időt rabol el a nyelvtanulás a diákoktól. Persze az idő nem őket igazolta. Diákjaim zöme megértette, hogy a négy gimnáziumi év akkor is eltelik, ha megtanulnak rendesen angolul, és akkor is, ha nem; akkor inkább teljen úgy, hogy hasznuk legyen belőle. A diákoknak fontos, hogy azt lássák, a tanár is élvezi az órát; mindig van mire figyelni, történik valami érdekes. Az akkor még nem annyira szerencsés nyelvkönyvek mellett rendszeresen használtuk az angol nyelvű újságokat, lapokat, hogy a valós nyelvvel is boldoguljanak, és ne

csak az iskolai fordulatokat szajkózzák. Hála Istennek, egykori diákjaim sokan boldogulnak szakmájukban szerteszét a világban talán azért is, mert megszerették az angolt, és meg is tanulták, azt gondolom, hogy ennyi év távlatából vannak, akik viszont most sajnálják, hogy annak idején esetleg nem vették elég komolyan; nekik azt üzenem, hogy sosem késő újból elkezdni, folytatni a nyelvtanulást.

Ismeri-e a komáromi magyar gimnázium baráti körének munkáját, célkitűzését, hírlevelét?

Sajnos, mostanában elég ritkán jutok haza, Dunamocsra, illetve Komáromba, a baráti kör munkájába nem is tudok igazán bekapcsolódni, viszont az interneten igyekszem időnként tájékozódni az ott folyó eseményekről, rendezvényekről. Remélem, ha majd nyugdíjas leszek – ami szerencsés esetben kb. nyolc-tíz év múlva bekövetkezik –, érdemben is bekapcsolódhatok a kör munkájába.

Mint egykori felvidékiek voltak-e nyelvhasználati problémái, nehézségei a választékos magyar nyelv-változat használatával kapcsolatban?

Úgy emlékszem, hogy sem egyetemistaként, sem tévésként soha nem voltak nyelvhelyességi, nyelvhasználati nehézségeim, sőt az egyetemen nem is nagyon akarták elhinni annak idején, hogy „határon túli” vagyok, talán ez azért is volt, mert mindig nagyon tett-szett, ha valaki szépen beszélt, nemcsak magyarul, hanem akár szlovákul, angolul vagy németül, bármely nyelven, és magam is igyekeztem figyelni, ügyelni a nyelvhelyességre, nyelvhasználatra.

További hasznos munkát kívánva, köszönöm a beszélgetést.

J.L.I.

Asbóth József az iskola jubileumi ünnepségén 2005. szeptemberében, ahol az ünnepi műsort vezette. A baloldali képen az iskola kitüntetett tanáraival beszélget a színpadon.

„A tűznek nem szabad kialudni”

„A szó: anyád, otthonod, nemzedet” (Koncsol László)

Az *Itthon* című új nemzeti kulturális havilapunk idei első számában olvastam: „Az Európai Unió egyik alapvető követelménye, hogy az európai ember három nyelvet tudjon. /.../ A szlovákiai magyarok ebből a szempontból előnyben vannak, hiszen az otthonról magukkal hozott magyar nyelv mellett a magyar tanítási nyelvű alapiskolában minden olyan feltétel adott, hogy a másik két nyelvet is elsajátítsák európai módon és szinten.”

Ha a másik két nyelv egyike a szlovák nyelv, akkor vitatom, hogy annak elsajátításához „minden feltétel adott” volna. Mielőtt a becsületes, hivatástudattal dolgozó szlovák szakos kollégák megsértődnének, sietek leszögezni: nem az ő munkájukkal van gondom, hanem azzal a szerintem teljesen téves szemlélettel, hogy a szlovákiai magyar tanítási nyelvű alapiskolákban a szlovák nyelvet nem idegen nyelvként tanítják.

Az érvényes tanterv szerint: „A *Szlovák nyelv és irodalom* tantárgy a magyar tanítási nyelvű alapiskolákban a **speciális** tantárgyak közé sorolandó. /.../ A szlovák nyelv, genézisét és tipológiáját tekintve is, alapvetően különbözik a tanulók anyanyelvétől, a tanulók többségének szociális környezete is túlsúlyban magyar, ezért a tananyag kiválasztása, a tanítás és tanulás módszerei az idegen nyelv tanulásának elvei szerint valósulnak meg. A tanulók ismereteire, készségeire és szokásaira irányuló **követelményrendszer** azonban tekintettel van arra, hogy e tantárgy szerepe eltérő az idegen nyelvek funkciójától.”

Ezt az eltérést nyomatékosítja a szlovák nyelvnek mint tantárgynak a megnevezése is: az anyanyelvként tanított *Magyar nyelv és irodalom* tantárgy mintájára *Szlovák nyelv és irodalom* a megnevezése. Az idegen nyelvekhez képest eltérő tantervi követelményeknek köszönhetően a tanulók zöménél ugyan kialakul egy tisztességes, passzív nyelvtudás, aktív nyelvtudásuk azonban csak a betanult, főleg irodalmi tananyag (akár kitűnő) felmondásában nyilvánul meg, valós élethelyzetekben viszont kommunikációs készségük sok kívánnivalót hagy maga után.

Hiszem és vallom: teljes szemléletváltásra van szükség! Itt az ideje, hogy „nevének nevezzük a gyereket”, és mondjuk ki: a szlovák nyelv más nyelvekkel egyetemben (minden belemagyarázás ellenére) a magyar nyelvi közegben felnövő gyermek számára **idegen nyelv**, ennek okán a magyar tanítási nyelvű iskolákban nem „speciális tantárgyként”, hanem egyértelműen **idegen nyelvként kell tanítani**. Ha ez ideig nem vívták ki, a szlovákiai magyar tanügyért felelősöknek oda kell hatniuk, hogy a várva várt, az iskolarendszert megújítani készülő tartalmi reform úgy reformálja meg a szlovák nyelv tanítását iskoláinkban, hogy megtaníthassuk gyermekeinket jól beszélni szlovákul is.

Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt állítom: fogyásunk legfőbb oka asszimilálódásunk, elsősorban az egyre szaporodó vegyes házasságok következménye. De csaknem azonos mértékben játszhat közre az is, hogy az a szülő, aki a magyar tanítási nyelvű iskolából hiányos szlovák nyelvtudással kikerülve – vélt vagy valós – hátrányos helyzetbe jutott, s nemzeti tudata (amely nagymértékben intelligencia kérdése is) nem igazán erős, gyermekét nem írta magyar iskolába. A magyarok 23 %-a szlovák iskolába adja gyermekét. Ők azok, akik – főként önsajnálattal, amit összetévesztenek gyermekük féltésével – a nagyobb darab kenyér reményében ide-oda sodródnak, gyökeret, hitet veszítve. Maguk sem tudják, hova tartoznak. Az meg már kimondottan bűn, hogy gyermeküket idegen nyelvű intézménybe kényszerítik, megtagadva tőle a mindenkinek kijáró alapvető emberi jogot: a természetes fejlődés, az anyanyelven való tanulás és művelődés jogát. Ők azok, akiket nem lehet meggyőzni arról, hogy gyermekük sikeres életútját, boldogulását eddig sem – az Európai Unióba lépésünk után meg már végképp nem – a szlovák nyelv ilyen vagy olyan szinten való tudása határozza meg, hanem (mint Comenius óta tudjuk) csakis az anyanyelven elsajátítható tudás. E hitevesztettek már nem csak magyar szépirodalmat nem olvasnak, hanem lapjainkat sem, így nemzeti közösségünkéről, a magyar iskolák eredményeiről, tanulóink sikereiről sincsenek információik. Talán ha tapasztalnák, hogy az iskoláinkból kikerülő ifjak jól beszélnek a szlovák nyelvet is, visszatérne hitük, maguk pedig „megtérvénének”.

„A tűznek nem szabad kialudni.” (Kodály Zoltán)

Stürber Lajos ny. pedagógus

A szülőföld iránti „hazaszeretet”

Az anyaországon kívüli fiatalok közül sokan tanulnak „külföldön” – ez hasznos. De...! – tanulmányaik befejezése után nem térnek sokan haza, elhagyják szülőföldjüket.

Bennünk, felvidéki magyarokban, sajnos, a haza fogalma misztikusnak tűnik mindennapi életünkben, realisabb az értéke a nemzet fogalmának, azaz a nemzeti érzésnek. E látszólagos ellentét azonban feloldódik önös érdekeink vetületében, hiszen itt élnek a szülők, testvérek, itt is használhatjuk anyanyelvünket, itt alakítjuk ki baráti környezetünket. Itt érleljük magunkat gyerekekből ifjúvá, ifjúból felnőtté, itt építjük ki a magunk egyéniségét. Itt vannak gyökereink. A meztelen önös érdek, a ráépülő tudati világ s az ezt kiegészítő érzelmi töltés: mindez együtt alkotja azt a szeretetet, amely nemzeti jellege mellett a hazaszeretettel is párosul. Erre épül azután a közösség iránt érzett felelősség – főleg a kisebbségi sorsközösségben. Így válik a „hazaszeretet” most már kötődéssé – már-már hivatássá –, amely érzés vitathatatlan kényszerűséggel a szülőföldhöz köt bennünket.

A hazát szeretni tehát ott kell, ahol erre szükség van, ahol mi is tehetünk valamit megmaradásunkért, a magyar jövőért.

Prohászka Marcell

Egy „selyés” diák újabb nemzetközi sikere

Gratulálunk!

A 2007/2008-as tanítási évet a Selye János Gimnázium csodálatos nemzetközi siker nyugtázásával kezdte: **Konczer József**, a tavalyi VIII. A osztály tanulója egy nem minden-napi eredménnyel koronázta a fizikaversenyeken elért eddigi sikereit: a középiskolások **nemzetközi fizikaolimpiáján** a szlovákiai válogatott tagjaként **bronzérmet** szerzett az iráni Isfahánban.

Józsi nem először vett részt nemzetközi szintű szellemi tornán, hiszen a 2005/2006-os tanítási évben elért országos 6. hely révén már tavaly részt vett a szlovákiai olimpiai csapattal a szingapúri Nemzetközi Fizikaolimpián, ahol az eredményes versenyzők között végzett.

Ahhoz, hogy egy diák ilyen csodálatos teljesítményt nyújthasson, elsősorban egy nagy adag Isten adta tehetségre, nyílt elmére, mély matematikai ismeretekre, természetes kíváncsiságra, több éves kemény, kitartó felkészülésre van szüksége és – természetesen – egy lelkes mentorra, aki a szakmai irányítást biztosítja számára. Konkzer Józsi felkészítő tanára **Szabó Endre** volt, aki gondosan figyelemmel kísérte és szakmailag segítette diákja pályafutását. Az eredmények bizonyítják, hogy ez az össz munka valóban különlegesen termékeny volt, és reméljük, hogy Józsinak nagy hasznára válik majd további tanulmányai során is, mikor a fizikát „nem középiskolás fokon” fogja tanulmányozni.

M. I.

Kiss Bence, a Selye János Gimnázium VII. osztályos tanulója a szlovák ifjúsági atlétikai bajnokság 3. fordulójában, a 2000 méteres akadályfutásban a 3. helyet szerezte meg. Majd Magyarországon, a bakonysárákányi országúti futóversenyen a 23 kilométeres távon /az ifjúsági csoportban/ nagy előnnyel elsőként ért célba, és a legjobb külföldi versenyzőnek járó különdíjat is ő kapta.

Andruskó Imre, a Selye János Gimnázium igazgatója a Zsidó Kultúra Európai napja alkalmából KEHILA HAVER-díjat kapott a zsidó közösség érdekében kifejtett tevékenységéért. A gimnáziumban ugyanis már fél évtizede holokauszt-emléknapokat és előadásokat tartanak a zsidóság kultúrájáról.

J.L.I.

Felhívás

A Komáromi Öregdiák-ban folyamatosan szeretnénk megjelentetni az iskola életét dokumentáló régi képeket. Kérjük olvasóinkat, egyesületünk tagjait, illetve az iskola volt diákjait és tanárait, ha van ilyen a birtokukban, bocsássák a lap rendelkezésére – lehetőleg digitalizált formában – néhány mondat utalással arra, ki vagy mi látható a képen. A hagyományos formában megőrzött képek számítógépbe vitelét az iskola titkársága biztosítja.

A lapban megjelenő írásokat és képeket a szerzők honorárium nélkül bocsátják a szerkesztők rendelkezésére. A lap szerkesztését, tördelését, lektorálását és nyomdai előkészítését önkéntesek végzik, ugyancsak honorárium nélkül. Köszönjük.

*

A Komáromi Öregdiák-ba szánt írásokat és egyéb közleményeket a

**Selye János Gimnázium, „Öregdiákok”,
94501 Komárno, ul. bisk. Királya 5
vagy az lhg@mail.t-com.sk címre várjuk.**

A Komáromi Öregdiák régebbi számai megtalálhatók az Interneten, a gimnázium honlapján érhetők el:

www.sjg.komarno.sk/oregdiak/kezdok.htm

Komáromi Öregdiák – Hírlevél. Kiadja a Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak Baráti Köre. Belső használatra. A kiadásért felel: Dr. Bastrnák Ferenc.

Technikai munkatársak: Fehérné Kürthy Erzsébet, Kovács György, Bartal Mária.

Szerkesztette és lektorálta: Jakabné Lelkes Ilona.

Szerkesztette és tördelte: Lovász Gabriella. Nyomta a Komáromi Nyomda Kft.